

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту

Завідувач кафедри ФМтаФР

Баранова В.Г.

“ ____ ” _____ 2019 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.03050801 “Фінанси і кредит”**

за темою:

«ФІНАНСОВА САНАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА»

Виконавець:

студент факультету фінансів та банківської
справи

Молдован Олександр Сергійович

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент, приват-проф.

Арутюнян Світлана Сергіївна

/підпис/

Одеса, 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ САНАЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Фінансова криза на підприємстві: економічний зміст та причини виникнення.....	6
1.2. Сутність фінансової санації підприємства.....	12
1.3. Організаційно – економічний механізм управління фінансовою санацією підприємства.....	19
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ САНАЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВА	31
2.1. Методичні підходи до аналізу фінансового стану підприємства.....	31
2.2. Аналіз виробничо-господарської діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад».....	35
2.3. Аналіз фінансової сфери ТОВ «Телекарт-Прилад».....	38
2.4. Аналіз та оцінка ефективності забезпечення фінансової санації ТОВ «Телекарт-Прилад».....	44
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	50
3.1. Контролінг як сучасна концепція управління діяльністю підприємства.....	50
3.2. Удосконалення механізму управління фінансовою санацією підприємства.....	62
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТКИ	78

ВСТУП

В сучасних умовах, фінансова стійкість стає якісною характеристикою фінансових можливостей підприємства та його партнерів. Зростання конкуренції на міжнародних ринках зумовлює пошук більш ефективних методів управління діяльністю компаній та прийняття раціональних і далекоглядних рішень щодо підтримки фінансового стану підприємств на належному рівні.

Фінансова стійкість підприємства характеризується як його здатність ефективно функціонувати та розвиватися, відзначається достатнім рівнем забезпеченості фінансовими ресурсами та ефективністю управління ними, що забезпечує його платоспроможність, прибутковість та рентабельність.

Фінансова стійкість підприємства характеризується достатньою фінансовою забезпеченістю безперервності основних видів діяльності; фінансовою незалежністю від зовнішніх джерел фінансування; здатністю маневрувати власними коштами; достатнім забезпеченням матеріальних оборотних засобів власними джерелами покриття. Основою фінансової стійкості є раціональна організація і використання оборотних коштів.

Актуальність теми. Безперечно, управління фінансовою стійкістю підприємства насамперед пов'язане з управлінням капіталом підприємства, проте принцип системності, котрий широко використовується в ході здійснення фінансового аналізу, управління фінансовою стійкістю підприємства поєднує в собі і управління доходами та витратами, і рухом активів, і управління грошових потоків та іншими аспектами діяльності підприємства. Тому, саме система управління фінансовою стійкістю підприємства є головною ланкою всієї діяльності, а так як на сьогоднішній день в умовах кризи і соціально-політичної нестабільності підприємствам важко підтримати належний рівень фінансової стійкості, то формування ефективної системи управління нею є досить актуальним питанням.

Питанню сутності та пошуку ефективного управління фінансовою стійкістю підприємства присвятили свої роботи багато вітчизняних та

зарубіжних науковців, серед яких можна виділити Савицьку Г.В., Грабовецького Б.Є., Кривицьку О.Р., Бланка І.А., Івахненко В.М., Коробова М.Я., Тютюнника Ю.М., Скліяра Г.П., Поддєрьогіна А.М., Плиса В.Й., Гринкевича С. С., Дем'яненко І.В., Рзаєву Т.Г., Філімоненкова О.С., Матвійчука А.В., Терещенко О.О., Ковальову А.М., Єлецьких С.Я., Ковалюк О.М., Донченко Т.В., Базілінську О.Я., Буряк Л.Д., Цал-Цалко Ю.С., В.Х. Бівера, Р. Лиса, Р.С. Сайфуліна.

Як вітчизняні, так і зарубіжні науковці для розкриття поняття «фінансова стійкість» використовують велику різноманітність підходів, які висвітлюють різні сторони досліджуваного поняття, через що не існує одного конкретного визначення терміну. До того ж в умовах невизначеності та постійних змін ринкової економіки виникає необхідність пошуку більш ефективних заходів щодо реалізації політики управління фінансовою стійкістю підприємства. Тому питання вибору раціональних підходів щодо формування тактичного і стратегічного управління фінансовою стійкістю залишається відкритим.

Мета і завдання дослідження. Мета дипломної роботи полягає в теоретичному узагальненні та наданні практичних рекомендацій з управління фінансовою стійкістю підприємства. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- визначити сутність та поняття фінансової стійкості підприємства;
- дослідити фактори впливу на фінансову стійкість підприємства;
- обґрунтувати механізм забезпечення фінансової стійкості підприємства та його структуру;
- охарактеризувати систему показників фінансової стійкості та визначити методику їх розрахунку;
- дати характеристику діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- проаналізувати фінансову стійкість ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- провести аналіз ліквідності та платоспроможності ТОВ «ТелекартПрилад»;
- проаналізувати запас фінансової стійкості ТОВ «Телекарт-Прилад»;

- розробити економіко-математичну модель прогнозування оцінки фінансової стійкості ТОВ «Телекарт-Прилад» у подальшому;
- запропонувати рекомендації щодо покращення фінансової стійкості ТОВ «Телекарт-Прилад».

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовою стійкістю підприємства як невід'ємний фактор його розвитку.

Предметом дослідження виступають економічні відносини, які виникають у процесі аналізу та забезпечення управління фінансовою стійкістю підприємства на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад».

Наукова новизна одержаних результатів. Наукові результати, які отримані особисто автором та презентуються на захисті, полягають у розробці економіко-математичної моделі, за допомогою якої, розраховано динаміку прибутку, елементи операційних витрат, розрахунок впливу окремих факторів на зміну рівня рентабельності виробничого капіталу, елементи операційних витрат, питома вага статей балансу на 2018 рік та яка може бути використана підприємством у подальшій його діяльності.

Інформаційна база. При написанні дипломної роботи в якості інформаційної бази використовувалися навчальні посібники і підручники з фінансового аналізу та аналізу ймовірності банкрутства, наукові публікації та монографічні видання, присвячені проблемам фінансової стійкості підприємства та управління нею, законодавча база України, фінансова звітність ТОВ «Телекарт-Прилад» за 2015-2018 роки.

ВИСНОВКИ

Розглянувши теоретико – організаційні та практичні аспекти управління фінансовою санацією підприємства зроблено наступні висновки:

1. Розкрито сутність економічної та фінансової кризи, яка проявляється у перевиробництві товарів відносно платоспроможного сукупного попиту, в масових банкрутствах підприємств, зростанні безробіття та інших соціальноекономічних потрясіннях.

2. Обґрунтовано, що кризи, що виникають на підприємстві, можуть бути різноманітні і поділяються на: Об'єктивні - потреба модернізації і реструктуризації підприємств; глобальна рецесія, економічна депресія; перевиробництво; циклічність економіки. Суб'єктивні – досвід; професійний рівень; волюнтаризм в управлінні; психологічні фактори. Внутрішні - на рівні держави; на рівні підприємства. Зовнішні - міжнародна співпраця; міжнародна конкуренція; міжнародні санкції. Природні - катаклізми природного походження. Техногенні - управлінські рішення; протиріччя між рівнем техніки і кваліфікацією персоналу.

3. Здійснено класифікацію фінансових криз враховуючи такі кваліфікаційні ознаки: проблематику (економічна, технічна, фінансова, виробнича, кадрова тощо), масштаб (кризове явище, локальна криза та системна криза), характер та наслідки дії (руйнівна та оздоровча), наявність зацікавленості (штучна та природна) та взаємопов'язаність кризи (незалежна та ланцюгова). Усі фактори (причини), які спричиняють виникнення криз можна розділити на два види: внутрішні та зовнішні.

4. Аналізуючи трактування думок науковців встановлено, що санація – це комплекс послідовних, взаємопов'язаних заходів фінансово-економічного, виробничо-технічного, організаційного та соціального характеру, які спрямовані на виведення суб'єкта господарювання з кризи та відновлення його діяльності.

5. Висвітлено, що управління фінансовою санацією – це цілеспрямований вплив суб'єктів санації (власників або зовнішніх суб'єктів) на підприємство -

боржник через систему послідовних взаємопов'язаних заходів, з метою погашення заборгованості, попередження банкрутства, відновлення платоспроможності і досягнення прибутковості і конкурентоспроможності в довготерміновому періоді.

6. Доведено, що використання організаційно-економічного механізму дозволить підприємству реалізувати свої програми для подальшого розвитку, та забезпечити досягнення визначених цілей, що допоможуть підвищити ефективність діяльності підприємства в усіх його сферах та на всіх рівнях управління.

7. Під організаційно-економічним механізмом санації підприємства розуміємо систему, яка включає взаємопов'язані організаційно-економічні елементи (санаційні заходи та інструменти), нормативно-правове, методичне, інформаційне і кадрове забезпечення, які спрямовані на активізацію запровадження та успішну реалізацію санації підприємства. Для того, щоб забезпечити ефективну реалізацію санації підприємства необхідно збалансувати роботу всіх основних складових, які входять до організаційно-економічного механізму.

8. Проаналізувавши підходи науковців до визначення поняття санаційний аудит вважаємо, що санаційний аудит необхідно розглядати як комплекс заходів, які передбачають поглиблений аналіз фінансово-господарського стану підприємства-боржника, який знаходяться у фінансовій кризі, з метою його оздоровлення, задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів, реструктуризацію підприємства, боргів і капіталу та (або) зміну організаційноправової та виробничої структури підприємства-боржника, запобігання банкрутству та його ліквідації.

9. Обґрунтовано, що важливою складовою процесу управління фінансово-господарською діяльністю підприємства та розробки санаційних заходів, запорукою збереження платоспроможності підприємства є його комплексна оцінка фінансового стану. Мета оцінки фінансового стану підприємства в системі антикризового управління полягає у розробці і реалізації заходів,

скерованих на швидке відновлення, в першу чергу, платоспроможності; реанімації достатнього рівня фінансової стійкості підприємства; забезпеченні умов для продовження своєї господарської діяльності, подальшого розвитку; забезпечення прибутковості і примноження виробничого потенціалу; ухвалення ефективних управлінських рішень. Оцінка фінансового стану підприємства повинна здійснюватися за методологією, складовими якої є дві групи умовних компонентів: концептуальні та специфічні.

10. Проаналізовано фінансово-господарську діяльність ТОВ «Телекарт-Прилад» за 2016-2018 роки.

11. Для аналізу банкрутства застосовано три моделі аналізу банкрутства підприємства: Модель Терещенко; Модель Ліса; Модель Талера. Отримані результати свідчать, що кожна модель не прогнозує банкрутства для ТОВ «Телекарт-Прилад».

12. Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад» показав, що фінансовий стан підприємства задовільний, тобто відсутня реальна криза — це стійка платоспроможність, достатня забезпеченість власними оборотними засобами та ефективне їх використання, наявність стійкого фінансового стану.

13. Контролінг являється центральною підсистемою системи управління підприємством або окремий процес, який пов'язує, координує, узгоджує, спрямовує, контролює діяльність всіх функціональних управлінських одиниць для того, щоб адаптувати їхню діяльність до змінних зовнішніх умов, здійснює інформаційне забезпечення при прийнятті управлінських рішень.

14. Доведено, що головною метою контролінгу є орієнтація управлінського процесу, щоб досягнути всі цілі, які ставляться перед підприємством (максимізація прибутку, мінімізувати ризики, зберегти ліквідність, платоспроможність, конкурентоспроможність підприємства). Об'єктами контролінгу є: процеси виробництва, ресурси підприємства, показники ефективності роботи підприємства, фінансово – господарська діяльність підприємства.

15. Обґрунтовано, що механізм удосконалення управління фінансовою санацією повинен включати п'ять взаємопов'язаних і взаємообумовлених блоки, які мають охоплювати весь процес санації підприємства, а саме: механізм встановлення ймовірності банкрутства та прогноз тенденцій розвитку кризових явищ; механізм розробки комплексу організаційно – управлінських заходів, які допоможуть відновити платоспроможність та уникнути банкрутство в майбутньому; механізм встановлення ефективності реалізації санаційних заходів на підприємстві; механізм управління відносинами фінансової санації; інформаційне та кадрове забезпечення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеєнко Л. М. Інституціональні засади стабілізації економічної системи України в умовах фінансової кризи [Електронний ресурс] / Л. Алексеєнко, М. Алексеєнко // Наука й економіка. – 2009. – № 3. – С. 304-309.
2. Андрущак Є.М. Регулювання процесів банкрутства підприємств у перехідній економіці України : дис. канд. екон. наук : 08.00.08. / Є. М. Андрущак. – Львів, 2003. – 201 с.
3. Антикризисное управление : учеб. пособие / В.Д. Дорофеев [и др.]. – Пенза : Изд-во Пензенского института экон. развития и антикризисного управления, 2006. – 209 с.
4. Білоконь Т. М. Санація підприємств: організаційно-економічний механізм : монографія / Т. М. Білоконь, Л. М. Несен. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 152 с.
5. Білоконь Т. М. Сутність та основні складові організаційно-економічного механізму санації підприємств / Т. М. Білоконь // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2009. – № 2. – С. 40–45.
6. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент / І. А. Бланк. – К. : Ніка-Центр, Ельга, 2002. – 528 с.
7. Бодюк А. В. Методологічні й нормативно-правові аспекти аудиту підприємницької діяльності : монографія / Бодюк А. В. – К. : Кондор, 2005. – 356 с.
8. Бондарчук М. К. Управління санацією виробничо-господарських об'єднань : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук : 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / М. К. Бондарчук; Національний університет «Львівська політехніка». – Львів, 2013. – 47 с.
9. Боронос В. Г. Управління фінансовою санацією підприємств : підручник / В. Г. Боронос, І. Й. Плікус. – Суми : Сумський державний університет, 2014. – 457 с.
10. Булович Т. В. Санаційний аудит як передумова санації / Т. В. 107 Булович // Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку регіонів України :

Всеук. наук.-практ. інтерн.конф., 16 – 26 листопада 2009 р.: тези всеук. наук.-практ. інтерн.-конф. / Дніпропетровська державна фінансова академія. – Дніпропетровськ, 2009. – С. 286-288.

11. Булович Т.В. Due diligence як елемент санаційно го аудиту / Т.В. Булович // Сталій розвиток економіки. – Хмельницький, 2010. – №3. – С. 210- 215.

12. Бурий С.А. Антикризове управління та управлінські рішення – проблеми підприємств малого бізнесу : монографія / С.А. Бурий, Д.С. Мацеха. – Хмельницький: Тріада. – М, 2006. – 93 с.

13. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством : навч. пос. / В. О. Василенко. – К. : ЦУЛ, 2003. – 351 с.

14. Хотомлянський О. Л. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства / О. Л. Хотомлянський, П. А. Знахуренко // Фінанси України. – 2007. – № 1. – С. 111–117.

15. Адамов В. Е. Факторный индексный анализ / В. Е. Адамов. – М: Статистика, 2012. – 199 с.

16. Ансофф И. Стратегическое управление / И Анс офф. – М.: Экономика, 1989. – 519 с.

17. Башина О. Э. Общая теория статистики / О.Э. Башина, А.А. Спирина. – М.: Финансы и статистика, 2011. – 440 с.

18. Брага К.О., Степанова Т.О. Економічні таланти та професіоналізм як фактор розвитку економічної науки / К.О. Брага, Т.О. Степанова // Матеріали I між народ. наук. конф. студентів та молодих вчених. – Донецьк: ДонНТУ, 2012. – С. 26–27.

19. Брага К.О., Фіщенко О.М. Інноваційне забезпечення розвитку промислових підприємств К.О. Брага, О.М. Фіщенко // Збірка матеріалів Днів теорії та практики інвестування: тези доп. Всеукраїнської наук.-практ. конф. студентів і молодих вчених «Сучасні проблеми управління інвестиційною та інноваційною діяльністю». – Донецьк: ДВНЗ «ДонНТУ», 2013. – С. 246–248.

20. Васильєва Т. А. Фінансовий контролінг як інструмент управління економічними процесами на підприємстві / Т. А. Васильєва, О. В. Рябенков // Вісник Української академії банківської справи. – 2014. – № 1(36). – С. 84- 90.
21. Ващенко Л.О. Оцінка методичного забезпечення аналізу фінансового стану підприємств / Л. О. Ващенко // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2009. – № 1. – С. 97-100.
22. Піскунов О.Г. Еволюція підходів до комплексної оцінки фінансового стану підприємства / О.Г. Піскунов, Н.Г. Мтеленко, Т.П. Лободзинська // Економічний вісник Національного технічного університету України «КПІ» – 2009. – № 6. – С. 80-88.
23. Моисеева Н.В. Стратегия фінансового оздоровлення підприємства / Н. В. Моисеева // Финансовый бизнес. – 2003. – № 3. – С. 30–35.
24. Островська Г. Аналіз практики використання зарубіжних методик (моделей) прогнозування ймовірності банкрутства підприємств / Г.Островська, О.Квасовський // Галицький економічний вісник. — 2011. — №2 (31). — с. 99-111.
25. Павленко О.І. Вдосконалення механізму оцінки фінансового стану підприємства / О.І. Павленко // Бізнес-навігатор. – 2010. – № 2(19). – С. 72-78.
26. Плікус І.Й. Удосконалення механізму управління фінансовою 111 санацією підприємств / І.Й. Плікус, Н.В. Новак, Т.М. Мільчаковська // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2010. – № 1, Т. 2. – С. 69-77.
27. Поляк Г. Б. Фінансовий менеджмент : підручник для вузів / Під ред. акад. Г.Б. Поляка. – 2-е вид., перероб. і доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2006. – 527с.
28. Про аудиторську діяльність [Електронний ресурс] : закон України від 22.04.1993 р. № 3125-ХІІ (зі змінами та доповненнями від 12.02.2015 р.). – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.
29. Прокопенко О.В. Економічна суть контролінгу, його місце в системі управління підприємством / О.В. Прокопенко, Л.Б. Криворучко // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2011. – №4. – С. 27-34.

30. Райковська І.Т. Проблеми застосування методик аналізу фінансового стану в діяльності промислових підприємств / І.Т. Райковська // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2009. – № 3 (49). – С. 154-158.
31. Рудницький В. С. Процедури моделювання і прийняття рішень в процесі аудиту : монографія / В. С. Рудницький, О. М. Бунда. – Львів : ЛКА, 2009 – 208 с.
32. Рудый К. В. Финансовые кризисы: теория, история, политика / К. В. Рудый . – М. : Новое знание, 2003. – 399 с.
33. Хіт Роберт. Кризовий менеджмент для керівників / Роберт Хіт; пер. з англ. Р.Л. Ткачук, С.М. Рябчук, Н.І. Мішеніна. – К.: Всеуито, Наук. думка, 2002. – 566 с.
34. Хромушина Л. А. Фінансовий механізм антикризового управління підприємствами [Електронний ресурс] / Л. А. Хромушина // Режим доступу : <http://www.global-national.in.ua>.
35. Чвертко Л.А Фінансова санація підприємства як інструмент антикризового управління / Л.А. Чвертко // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Політичні, правові та фінансово-економічні пріоритети розвитку економіки України: стратегія і перспективи» (Умань, 28 трав. 2014 р.). – Умань: ВПЦ «Візаві», 2014. – С. 28-32.
36. Офіційний сайт ТОВ «Телекарт-Прилад» [Електронний ресурс] : - <http://telecard.odessa.ua/>
37. Поддєрьогін А.М. Оцінка фінансового стану підприємства / Фінанси підприємств. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://books.efaculty.kiev.ua/finpd/2/r9/1.htm>
38. Дахно І.І. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства / Зовнішньоекономічний менеджмент. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://pidruchniki.ws/13820322/ekonomika/analiz_likvidnosti_platospromozhnosti_p_idpriyemstva
39. Оцінка ділової активності підприємства [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.finalearn.com/lifers-953-1.html>

40. Аніскін Ю.П. Планування та контролінг. М.: Омега, 2007.
41. Афітов Э.А. Планування на підприємстві. Мінск, 2013.
42. Адамов В.Е., Ільєнкова С.Д., Сиротіна Т.П., Смірнов С.А. Економіка та статистика фірм. М., «Фінанси та статистика», 2011.
43. Брейлі Р., Майерс С. Принципи корпоративних фінансів, М., «Олімпбізнес», 1997.
44. Біленький П.Е. Підвищення якості організації промислового виробництва. Львів: Світ, 2009.
45. Бухалків М.І. Планування на підприємстві. М.: ІнфраМ, 2005.
46. Башкатова Ю. Роль контролінгу в плануванні основної діяльності підприємства//Влада. 2006. № 12. С. 3032.
47. Концепція контролінгу/Під ред. Ю.А. Сидоренко. М., 2005.
48. Манн Рудольф. Контролінг для початківців. М.: Фінанси та статистика, 2014.
49. Павленков М. Контролінг в системі менеджменту//Питання економіки. 2006. № 4. С. 6973.
50. Фінансова звітність ТОВ «Телекарт-Прилад» [Електронний ресурс]: <https://drive.google.com/drive/folders/15OvfJSl-aD44rmFLV1pJGJwuTCQ8otIQ?usp=sharing>